

Minimale dataset voor de Landelijke Datamonitor Leesproblemen en Dyslexie

Dit document met de minimale dataset is bedoeld als voorstel ter bespreking met Ministeries, veldpartijen en ontwikkelaars. Het document is opgesteld na behoeftepeiling bij gemeenten en SWV (LPO) en na overleg met landelijke administratiesystemen. De adviezen uit het Inventarisatierapport Monitoring in het kader van het Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie (mei 2019) zijn hierin meegenomen.

1.0 Karakterisering van de onderwijsdata

Voor de minimale dataset zijn de volgende typen data relevant:

- data over preventie van lees- en spellingproblemen (tabel 0)
- data over prestaties van leerlingen bij lezen en spellen (tabel 1 & 2)
- data over inzet van interventies met name op ondersteuningsniveau 3, inclusief inzet ICT-hulpmiddelen (tabel 3 & 4)
- kengetallen m.b.t. verwijzing naar dyslexiezorg, aanmelding voor en uitkomst van onderzoek en externe behandeling van dyslexie (tabel 5)

Binnen het Stimuleringsprogramma is preventie een van de speerpunten. Bij het meten van aspecten van preventie bij kleuters in groep 1 en 2 moet wel beseft worden dat harde toetsdata hierover moeilijk zijn te verkrijgen¹, omdat scholen zelf bepalen hoe zij de ontwikkeling van kleuters volgen (observaties, schooleigen taaltoets, CITO-LVS Kleutertoetsen (tot januari 2021)). In de minimale dataset proberen we in ieder geval zicht te krijgen op of er wordt gesignaleerd en zo ja, met welke meetmethode. Toetsresultaten van kleuters worden hierbij niet opgevraagd.

Tabel 0 – Preventief signaleren

	Observatie		Schooleigen toets		CITO-LVS	
	ja	nee	ja	nee	ja	nee
groep 1						
groep 2						

Tabel 1 – Toetsresultaten technisch woordlezen en spellen

	DMT (Technisch lezen)					Spelling				
	I	II	III	IV	V/V-	I	II	III	IV	V/V-
groep 3	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%
groep 4	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%
groep 5	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%
groep 6	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%
groep 7	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%
groep 8	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%	...%

¹ <https://www.expertgroepoetsenpo.nl/c/lvs-toetsen#lb75330/kleutertoetsen>

Tabel 2 – Toetsresultaten tekstlezen (AVI-niveau)

	% AVI onder vereist niveau	% AVI op vereist niveau	% AVI boven vereist niveau
groep 3	...%	...%	...%
groep 4	...%	...%	...%
groep 5	...%	...%	...%
groep 6	...%	...%	...%
groep 7	...%	...%	...%
groep 8	...%	...%	...%

Tabel 3 – Leerlingen in ondersteuningsniveau 3 in verband met zwakke prestaties bij lezen en spellen of dyslexie

	% leerlingen in intensieve preventieve ondersteuning
groep 1	...%
groep 2	...%

	% leerlingen in ondersteuningsniveau 3
groep 3	...%
groep 4	...%
groep 5	...%
groep 6	...%
groep 7	...%
groep 8	...%

Tabel 4 – Inzet van ICT-hulpmiddelen in verband met zwakke prestaties bij lezen en spellen of dyslexie

	% leerlingen met ICT-hulpmiddel voor lezen/spellen
groep 1	...%
groep 2	...%
groep 3	...%
groep 4	...%
groep 5	...%
groep 6	...%
groep 7	...%
groep 8	...%

Tabel 5 – Kengetallen school met betrekking tot dyslexie

% leerlingen met dyslexieverklaring op school	...%
% leerlingen nu extern in behandeling i.v.m. EED	...%

% leerlingen afgelopen schooljaar aangemeld voor onderzoek naar EED	...%
% leerlingen terugverwezen naar school	...%

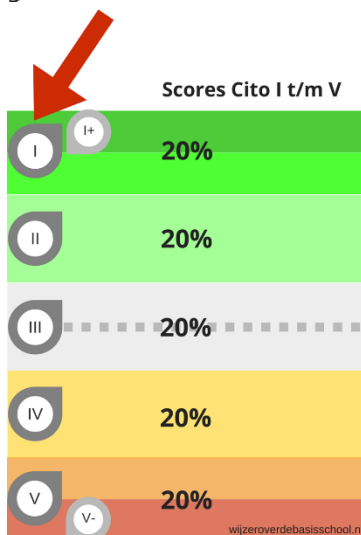
% voor onderzoek geaccepteerde leerlingen krijgt diagnose EED	...%
% leerlingen met EED-diagnose krijgt EED-behandeling	...%

% leerlingen wordt doorverwezen naar andere zorgverlener ivm co-morbiditeit (e.g. wel dyslexie maar geen EED)?	...%
--	------

% leerlingen zonder EED-diagnose maar wel dyslexie-diagnose en dyslexieverklaring	...%
---	------

1.1. Bij basisscholen te verzamelen data

Basisscholen kunnen relevante data leveren over de prestaties van hun leerlingen bij technisch lezen en spelling. Deze data zitten in hun administratiesysteem. In de afbeelding hieronder zijn de scores I t/m V weergegeven. De stippellijn is het landelijke gemiddelde.

Een V- score ('V min score') is een uitslag op een Citotoets uit het leerlingvolgsysteem waarmee de groep laagst scorende leerlingen wordt aangeduid. Dit is 10% van alle leerlingen uit hetzelfde leerjaar

Verkennd overleg met ParnasSys heeft uitgewezen, dat er mogelijkheden zijn om voor de monitor relevante data te exporteren uit het schooladministratiepakket. Via een veilige omgeving kunnen leerling-gegevens worden geanonimiseerd. Dit scheelt voor scholen een hoop werk.

Daarnaast leveren de scholen data aan over de inzet van interventies op basisondersteuning niveau 3, inzet van ICT-hulpmiddelen voor lezen en spellen, percentages leerlingen met een dyslexieverklaring en percentages leerlingen die zijn aangemeld voor en in behandeling bij externe dyslexiezorg. Deze data kunnen worden verzameld met behulp van een spreadsheet of een via internet toegankelijk invulformulier. De aangewezen persoon om de data te leveren, is een intern begeleider, taalcoördinator of leesspecialist.

1.2 Bij schoolbesturen te verzamelen data

Om basisscholen niet te zeer te belasten bij het verzamelen van data, kan worden nagegaan in hoeverre besturen beschikken over de bovengenoemde data, per school of geaggregeerd op bestuursniveau. Indien een bestuur over data op schoolniveau beschikt en deze voor de inventarisatie ter beschikking stelt, worden scholen alleen nog benaderd om ontbrekende data aan te leveren. De besturen worden bovendien verzocht hun scholen op te roepen om aan de dataverzameling deel te nemen.

1.3 Bij samenwerkingsverbanden te verzamelen data

Samenwerkingsverbanden zijn aan de onderwijskant het gremium dat door ons benaderd wordt om besturen en scholen te overtuigen van het belang van het werken met data. De samenwerkingsverbanden worden verzocht de scholen op te roepen om aan de dataverzameling deel te nemen. Argumenten hierbij kunnen zijn het beter inzicht krijgen van de stand van zaken in de school en het kunnen zien of ze op de goede weg zijn met het lees- en spellingonderwijs, welk beleid hierbij nodig is en hoe verbeteringen kunnen worden geïnitieerd en uitgevoerd. Overleg met directeuren van Samenwerkingsverbanden heeft een aantal concrete 'hits' opgeleverd van SWV-en die aan de pilot mee willen doen.

Mochten samenwerkingsverbanden zelf over relevante data op schoolniveau beschikken, dan kunnen die data bij hen worden opgevraagd om de scholen niet meer te belasten dan nodig is. Scholen zullen dan alleen worden verzocht de nog ontbrekende informatie aan te leveren.

Ook kan het zijn dat samenwerkingsverbanden over kengetallen met betrekking tot dyslexiezorg beschikken, zoals aantallen aanmeldingen bij externe zorg, aantallen afgewezen en aantallen met externe behandeling in verband met EED. Als dat het geval is, worden deze kengetallen opgevraagd bij het samenwerkingsverband in kwestie.

2.0 Karakterisering van de data van gemeenten

Gemeenten vergoeden de behandeling van ernstige enkelvoudige dyslexie (EED) door externe behandelaars. Om in aanmerking te kunnen komen voor vergoede dyslexiezorg, wordt een door de school samengesteld leerlingdossier ingediend bij de gemeente of bij een gespecialiseerd instituut voor dyslexiezorg. Lang niet alle gemeenten hebben zicht op de verwijzingspercentages, het aantal afwijzingen en toekenningen, en soms zelfs niet op het budget dat ze besteden aan dyslexiezorg. De verkenning die het Stimuleringsprogramma heeft uitgevoerd maakt duidelijk dat gemeenten wel behoefte hebben aan datamonitoring van hun eigen data, bij voorkeur gekoppeld aan onderwijsdata. Overleg met de VNG heeft dit onderstreept, ook zij hebben behoefte aan dergelijke data.

Tabel 6 – Kengetallen met betrekking tot dyslexie

aantal leerlingen afgelopen schooljaar aangemeld voor onderzoek naar EED	...
--	-----

Poortwachter of andere beslissende instantie of werkwijze

aantal geaccepteerde aanvragen	...
aantal terugverwezen aanvragen i.v.m. onvolledige informatie of onvoldoende ondersteuning op school	...

Gemeente en zorgaanbieders

aantal geaccepteerde aanvragen met diagnose EED	...
aantal geaccepteerde aanvragen met geen diagnose EED	...
Vanwege: niet voldoen aan de EED-criteria	...
Vanwege: co-morbiditeit	...
aantal leerlingen met EED-diagnose zonder EED-behandeling	...
aantal leerlingen met EED-diagnose en EED-behandeling	...
gemiddelde duur van de EED-behandeling	...

Budget

budget dat door gemeenten wordt uitgegeven aan EED-zorg	...
---	-----

2.1 Bij gemeenten / poortwachters te verzamelen data

De praktijk laat zien dat de aanmelding op verschillende manieren is georganiseerd. De gemeente kan de aanmelding via een poortwachter aangesteld door de gemeente (afdeling Jeugd) laten lopen. Ook zien we dat poortwachters vanuit SWV zijn aangesteld of dat de poortwachtersfunctie wordt belegd in een netwerkorganisatie waar onderwijs en zorg intensief samenwerken. Het komt ook voor dat de poortwachtersfunctie bij dyslexieaanbieders is belegd. Kortom: vele varianten, maar gemeenten en/of poortwachters beschikken over een aantal relevante kengetallen. De betrokken persoon wordt verzocht deze kengetallen aan te leveren in een spreadsheet of door een toegankelijk invulformulier in te vullen.

2.2 Informatie over organisatie en kwalitatieve aspecten

Informatie over de organisatie van de dyslexiezorg (poortwachter, samenwerking met onderwijs) en kwalitatieve aspecten als *preventie* en *kwaliteitszorg* zijn van belang voor de kwalitatieve analyse (zie punt 4) van de data.

Poortwachtersfunctie

- Belegd bij gemeente
- Belegd bij het onderwijs (SWV)
- Belegd bij onderwijs & gemeente samen
- Belegd bij dyslexie-aanbieders
- Anders

Preventie

- (Preventieve) trajecten waarin onderwijs en zorg samen bepalen wie in aanmerking komt voor vergoede zorg, werkend vanuit eigen verantwoordelijkheid en budgetten
- (Preventieve) trajecten waarin onderwijs en zorg samen zorgdragen voor de kwaliteit in de gehele keten, werkend vanuit eigen verantwoordelijkheid en budgetten

Kwaliteitszorg

- Belegd bij gemeente
- Belegd bij het onderwijs (SWV)
- Belegd bij onderwijs & gemeente samen
- Belegd bij onderwijs & gemeente/dyslexie-aanbieders samen

3.0 Analyse en terugkoppeling

Analyses zullen vooral beschrijvend van aard zijn en kunnen een beeld geven van de stand van zaken in de deelnemende scholen. Die informatie kan per school worden teruggekoppeld. Om een beeld te krijgen op het niveau van een samenwerkingsverband, schoolbestuur of gemeente, wordt de van de scholen verkregen informatie geaggregeerd op het desbetreffende niveau en teruggekoppeld. Spiegelinformatie kan dienen als 'benchmark'. Er wordt nagegaan of dergelijke informatie kan worden geleverd door leveranciers van schooladministratiepakketten. Bij grootschalige dataverzameling kan tevens spiegelinformatie worden gegenereerd door de verzamelde data te aggregeren op landelijk niveau.